

૪

કર્તરિ), સૂરીભિઃ કિચિદ્ પ્રકાશ્યતે એટલે સૂરીજી વડે કાંઈક પ્રકાશમાં લવાય છે.

પ્રશ્ન- સ્મૃત્વા કિચિત્ પ્રકાશ્યતે-Q- વ્યાકરણ પણ પોતાનું બનાવેલું છે અને ટીકાપણ પોતે જ બનાવે છે તો પછી આચાર્ય હેમચન્દ્રોઽહં લખવું જોઈતું હતું.તેને બદલે આચાર્ય હેમચન્દ્રેણ પ્રકાશ્યતે એવું શા માટે લખ્યું ?

ઉત્તર- અહીં સ્યાદ્વાદ સિદ્ધાન્તનો ખ્યાલ આપે છે. સૂત્રકાર અને વૃત્તિકાર એકનાં એક હોવા છતાં અપેક્ષાએ સૂત્રકાર તરીકે જુદા છે. અને વૃત્તિકાર તરીકે જુદાં છે.

સૂત્રકાર તરીકે સંક્ષિપ્ત રૂચિવાળા છે. માટે તે હેમચન્દ્રસૂરિ જુદા અને વૃત્તિકાર તરીકે વિસ્તાર રૂચિવાળા હેમચન્દ્રસૂરિ જુદાં. આમ સ્યાદ્વાદ સિદ્ધાન્તનો ખ્યાલ આપવામાં આવ્યો છે.

સૂત્ર:

અર્હ (૧-૧-૧)

અર્થ : અર્હ એ અવ્યય અક્ષર છે, પંચ પરમેષ્ઠીઓમાં પરમેશ્વર પરમેષ્ઠીનો (પરમે સ્થાને તિષ્ઠતિ ઇતિ પરમેષ્ઠિ) (અરિહંતનો) વાચક છે,

વિવેચન : સિદ્ધચક્રનું આદિ બીજ છે, બધા આગમોના સારભૂત છે, સઘળા વિધનોને અપુનભવિ નાશ કરવામાં સમર્થ, સઘળા દેખાતા રાજ્ય ભોગાદિ અને નહિ દેખાતા સ્વર્ગપવર્ગાદિ ફલોને પ્રાપ્ત કરવામાં કલ્પવૃક્ષ સમાન, શાસ્ત્રનું અધ્યયન અને અધ્યાપન જ્યાં સુધી ચાલે ત્યાં સુધી પ્રણિધાન-ધ્યાન કરવા યોગ્ય છે. અને પ્રણિધાન તે અર્હ પદ સાથે આત્માનો સર્વતઃ સંબંધ-સંભેદ પ્રણિધાન અને અર્હપદ વાચ્ય પરમાત્મા સાથે આત્માની એકાકારતા પ્રાપ્ત થવી તે અભેદ પ્રણિધાન છે. અમે પણ આ શાસ્ત્રના આરંભમાં પ્રણિધાન કરીએ છીએ. આ જ તાત્વિક - યથાર્થ નમસ્કાર છે.

અર્હમ્- અર્હિતિ પૂજામ્ ઇતિ અર્હમ્ (અઃ ઉણાદિ -૨) થી અ પ્રત્યય. પૃષ્ઠોદરાદયઃ (૩-૨-૧૫૫) થી મ્ અને રેફ આવતાં અર્હમ્બન્યું... અથવા તો મ્ અન્તવાળો અર્હ એ નિપાતન એટલે કે અવ્યય છે. જો અવ્યય હોય તો (૧-૧-૩૦) અને (૧-૧-૩૧) સૂત્રમાં દેખાતો